

Motion till riksdagen

1987/88:K34

av Lars Werner m. fl. (vpk)

med anledning av prop. 1987/88:145
om stöd till radio- och kassettidningar

Vpk har i en följd av år aktualiserat frågan om taltidningar för synskadade. Vi ser därför mycket positivt på propositionens förslag om att bygga ut och permanenta verksamheten med radio- och kassettidningar.

Från vpk:s sida vill vi dock öka utbyggnadstakten samt ge även andra läs- och handikappade grupper än synskadade tillgång till den information som dagspressen förmedlar.

Tillgång till dagspress – en demokratisk rättighet

I de kulturpolitiska mål som riksdagen antagit framgår det att kulturpolitiken skall "medverka till att skydda yttrandefriheten och skapa reella förutsättningar för att denna frihet skall kunna utnyttjas". Vidare framgår det att kulturpolitiken skall "utformas med hänsyn till eftersatta gruppers erfarenheter och behov". I detta sammanhang spelar dagspressen en viktig roll.

I riksdagens handlingsprogram i handikappfrågor, som antogs 1982, återfinns följande formulering: "Det råder stark politisk enighet i Sverige kring en rad centrala värderingar som kännetecknar ett demokratiskt samhälle, såsom yttrande- och informationsfrihet, åsiktsfrihet, mötesfrihet, allmän rösträtt och likhet inför lagen. Att dessa fri- och rättigheter gäller och tillämpas lika för alla människor i landet ligger i demokratins natur." I handlingsprogrammet slår man fast att det bl. a. "handlar om rätten att ta del av innehållet i en tidning, ett radio- och TV-program".

För att de demokratiska rättigheterna skall fyllas med ett meningsfullt innehåll för den enskilde, krävs att han – eller hon – också har praktiska möjligheter att utöva dem. Också i dessa sammanhang har pressen en viktig betydelse.

Ökad utbyggnadstakt

Arbetet med att göra dagspressen tillgänglig för synskadade har hittills inte gått särskilt snabbt. Frågan har behandlats i riksdag och regering i mer än tio år och varit föremål för utredning nästan lika länge. Vpk anser därför att det är glädjande att hindren för en fortsatt utbyggnad nu är undanröjda. Men vi anser också att riksdagen måste skynda på denna utveckling. Målsättningen måste vara att *all* press skall bli tillgänglig för synskadade.

Kraftfulla insatser måste vidtas för att förbättra synskadades informationssituation. Den är inte så god som propositionen kan ge anledning att tro. Som exempel kan nämnas att knappt en fjärdedel av den årliga bokutgivningen i landet görs tillgänglig för synskadade, att bara ett 100-tal av de ca 5000 tidskrifterna finns i talversioner och att nästan ingen samhällsinformation ges ut i för synskadade läsbar form. Att göra en kraftfull satsning på dagstidningar för synskadade innebär därför en väsentlig förbättring av informationssituationen för synskadade.

Enligt vpk:s uppfattning är den utbyggnadstakt regeringen föreslår för långsam. Vårt förslag är, att målet om 50 dagstidningar skall uppnås inom tre i stället för fem år.

I dag utkommer 184 dagstidningar, av dem saknar synskadade 168. När det nu föreslagna målet är uppnått kan synskadade fortfarande inte läsa 134 dagstidningar, dvs. 73% av de tidningar som ges ut. Med regeringens utbyggnadstakt har synskadade tolv år efter handikappåret 1981 ännu bara tillgång till cirka en fjärdedel av de dagstidningar som ges ut. Betydande risker finns således för att delar av landet helt kommer att sakna dagstidningar för synskadade också efter periodens slut, vilket enligt vår mening är oacceptabelt.

Förslaget om 50 dagstidningar skall ses som ett delmål. Skulle målet uppnås inom kortare tid, anser vi att det vore en stor framgång. Det innebär att anslagens storlek inte får bli ett hinder för en snabbare utbyggnadstakt. Möjligheter måste finnas att med kort varsel ompröva anslagens storlek, så att de tidningar som önskar skall kunna få anslag för utgivning av radio- och kassettidningar.

Garantier måste skapas för att de tidningar som i dag ges ut för synskadade får fortsätta sin utgivning. Vilka ytterligare tidningar som skall starta utgivning under perioden får inte vara avgjort på förhand. Det måste stå taltidningsnämnden helt fritt att göra en förutsättningslös bedömning av de ansökningar som inkommer.

Beträffande utgivningen av RATS/RAPS-tidningar, dvs. radiosända talsyntes/punktskriftstidningar, stöder vi regeringens förslag att denna utgivningsform måste finnas som alternativ till radiotidningarna. Om en synskadad person skall läsa med RAPS- och/eller RATS-utrustning, är ett val som måste göras utifrån individens behov och förmåga. Därför måste den enskilde själv fritt kunna välja talsyntes- och/eller punktskriftsversion utifrån sitt mediala för övrig information.

Utvidga målgruppen till andra läshandikappade

Taltidningskommittén ansåg att även andra läshandikappade grupper som afatiker, personer med läs- och skrivsvårigheter, rörelsehindrade och begåvningshandikappade borde kunna få tillgång till radio- och kassettidningar. I propositionen föreslås däremot att radio- och kassettidningar skall förbehållas synskadade. Motiv för denna begränsning anges vara ekonomiska problem och tekniska komplikationer.

För vissa av de uppräknade grupperna behövs särskilt tillrättalagt material. Till dessa hör de begåvningshandikappade, som är starkt missgynnade när det gäller information som förmedlas av dagspressen. Det finns därför ett omedelbart behov av att lösa detta problem för att förbättra de begåvningshandikappades integrering i samhället.

Det finns dock en liten grupp med så svåra rörelsehinder att de inte kan hålla eller bläddra i en dagstidning även om de har tillgång till olika hjälpmedel. Det rör sig om en lätt avgränsad grupp på kanske endast några hundra personer. Någon särskild tillrättaläggning av materialet är inte nödvändig. Några tekniska komplikationer för denna grupp är därför knappast aktuella. Vpk föreslår att målgruppen synskadade utökas med denna grupp svårt rörelsehindrade.

En utvidgning till dessa rörelsehindrade skulle heller inte innebära någon större kostnadsökning utan begränsa sig till kostnader för mottagarutrustning. Om ytterligare medel behövs kan regeringen återkomma till riksdagen med begäran om detta på tilläggsbudget för 1988/89.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att delmålet 50 dagstidningar för synskadade bör uppnås senast inom tre år.
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att de tidningar som så önskar skall få anslag för utgivning av radio- och kassettidningar,
3. att riksdagen beslutar att även vissa rörelsehindrade skall ges tillgång till radio- och kassettidningar.

Stockholm den 12 april 1988

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Jörn Svensson (vpk)

Alexander Chrisopoulos (vpk)

Nils Berndtson (vpk)

Inga Lantz (vpk)

Bo Hammar (vpk)